

kan finde, hvad han kirkeligt søger, meget Saa, der ville forlade den og vælge at gaae ud af Kirken, hvilket altid er et kostbart Eventyr; see derfor er det ikke alene stemmende med min fulde Overbeviisning, men jeg anseer det som en hellig Pligt, at tilraade Forkastelsen af et Lovforslag, der ingenlunde vilde forberede, men, saavidt muligt, forebygge denne fredelige, denne lempelige Løsning af Spørgsmaalet. Jeg maa fraraade Antagelsen, jeg maa tilraade Forkastelsen, og det af mit ganske Hjerte.

Cultusministeren: Naar man kommer ind paa Forskjellen mellem de grundtvigiske og de brorsoniske Brudevielser, saa troer jeg, man baade kommer ind paa et Gebeet, om hvilket jeg ikke veed, om det er kirkeligt, men i alle Tilfælde et, som ikke hører hjemme i denne Sag (Hør!), og man kommer ind paa et saa individuelt Standpunkt, at det aldeles ikke er berettiget i vore Forhandlinger om denne Lov (So! Nei!). Jeg veed ikke, hvem der først her i Salen har brugt Udtrykket „kirkelige Løsgjængere“, jeg har, idet jeg ikke har været stadig tilstede eller maaskee ikke stadig opmærksom under Forhandlingerne, ikke hørt det uden netop af den ærede Talers Mund, som nys satte sig, men, hvis en Anden har brugt det, saa er det i mine Tanker et uheldigt Udtryk, men jeg har ikke hørt Noget uden den ærede Taler . . . (Grundtvig: Ja, da er det ikke først kommet fra mig. — Stemmer: Nei! Nei! — Stærk Bevægelse i Salen. — Formanden ringer). Tillad, at jeg siger, hvad jeg vil sige. Jeg har ikke hørt nogen Taler før den, der nu satte sig, forverle de kirkelige Løsgjængere med de borgerlige Forbrydere eller med dem, der betegnes som saadanne, jeg har ikke hørt Noget forverle kirkelige Løsgjængere med „Rakkere“ og andre slige Folk; thi Rakkere og de andre Folk, der bleve nævnte, ere under Politiets Forfølgelse (Nei! Nei!), de have været under en særlig Forfølgelse af Politiet (Grundtvig: Ja dengang!), der skulde sørge for, at de holdtes i Aue; kirkelig Løsgjænger derimod, enten nu Udtrykket er smukt eller ikke, har man Lov til at være (Ja!), og derfor skal man ikke sammenligne dem med de Andre. Naar vi komme til, hvad her foreligger, Spørgsmaalet

om Lovens Antagelse eller Ikke-Antagelse, dens Nødvendighed eller Ikke-Nødvendighed, saa, uagtet jeg igaar var langt fra at yttre noget Dnsse om, at beholde det sidste Ord — og hvad der er forsøgt for at afflutte Forhandlingerne, er mig ubekjendt —, maa jeg dog sige, at saa vanskeligt det undertiden kan være, at skaffe en kold og rolig Betragtning Indgang ligeoverfor en stærkt ndtalt Følelse, saa troer jeg dog, det næsten skal lykkes mig at gjøre klart, at den ærede Taler i dette Dreblik ikke har føiet noget Nytt, der ikke før har været yttret, til Bedømmelsen af det foreliggende Spørgsmaal. Naar han, især med Hensyn til Lovens Nødvendighed, har yttret, at han haabede, at, om enddenne Lov ikke kom igjennem, og de gamle Lovbestemmelser bleve ved at bestaae, saa vilde dog ingen Embedsmand udøve Tvang i kirkelige Anliggender, saa er det meget vanskeligt, paa ethvert Punkt at adstille Tvang i kirkelige og i borgerlige Handlinger; thi Meget af hvad her er Tale om, er borgerligt, og den Tvang, der ved Lov er foreskrevet, vil mangen Embedsmand ansee sig endog paa det Stærkeste forpligtet til at udføre, uden selv at raisonnere derover; der ere mange andre Ting, som den enkelte Embedsmand kan føle sig besvaret ved, men som en dygtig Bestyrrelse aldrig vil tillade ham paa egen Haand at unddrage sig fra. Men her er ikke Spørgsmaal om Tvang, her er væsentlig Spørgsmaal om noget ganske Andet i det Hovedpunkt, som Loven angaaer; det er, at om end Embedsmanden ikke kan hindre Folk fra at leve sammen uden at være ægteviede, saa kan han dog ikke skaffe dem de til Ægtekabet knyttede Rettigheder, han kan ikke sørge for, at deres Børn blive ægte og faae de til den ægte Fødsel knyttede Rettigheder; det er det, som ingen Embedsmand efter den nuværende Lovgivning kan gjøre, og jeg maa endnu med Hensyn til Uttringer, der tidligere ere fremkomne i denne Sal, tilføie, at det er Noget, som heller ingen Minister efter min fuldeste Overbeviisning kan skaffe ham. Her er ikke Spørgsmaal om een eller to Ministre, her er ikke Spørgsmaal om hele Statsraadet og en Beslutning af det, godkjendt af Hans Majestæt Kongen; thi det, som Borgerne have Ret til at forlange ifølge